IN 'T VIZIER

Kennismaking met de nieuwe secretaris-generaal

Midden maart volgde Bruno Spriet (36) mgr. Herman Cosijns op als secretaris-generaal van de bisschoppenconferentie van België. Hij is daarmee de allereerste leek in de Belgische kerk in die functie. We spraken hem op zijn tweede werkdag voor een nadere kennismaking. Zijn bureau oogt proper en opgeruimd, maar, zo zegt hij vlak voor ons gesprek, "het valt te vrezen dat dat snel zal veranderen".

Elke nieuwe functie is, om een cliché te gebruiken, een uitdaging. Hoe beleeft u uw start?
Ik ben in het spreekwoordelijke bad gegooid en ik leer zwemmen. De bisschoppenconferentie houdt zich met heel veel thema's en dossiers bezig en die moet ik allemaal leren kennen, net zoals de medewerkers van het Interdiocesaan Centrum. Het is ook geen evidentie om in de grote voetsporen van Herman Cosijns te treden. Gelukkig zal hij me nog drie maanden bijstaan zodat ik kan leren van zijn ervaring, zijn netwerk en zijn ongelooflijke dossierkennis.

Uw vorige functie bracht u in contact met de wereldkerk. Hoe kijkt u vanuit die ervaring naar de Kerk in België?
Bij Porticus was ik de laatste jaren inderdaad vooral internationaal actief. Ik heb bij wijze van spreken meer gezien van de Zuid-Amerikaanse Kerk dan van de Belgische. Het internationaal perspectief leert me dat we in België nog een weg te gaan hebben om zonder rouw en verbittering de veranderingen van de secularisatie te aanvaarden en onze manier te vinden om missionair aanwezig te zijn in de samenleving. In het Midden-Oosten bijvoorbeeld heb ik kerken leren kennen die in hun context een minderheid zijn. Maar vanuit de vreugde van het Evangelie – om de woorden van paus Franciscus te gebruiken – zoeken ze vruchtbaar naar wat ze als minderheid kunnen betekenen, maatschappelijk en spiritueel. Uiteraard kunnen andere landen ook van ons leren, zeker als het gaat over de inzet van competente leken in de Kerk.

Hoe goed kent u het IPB?
Toen ik in 2012 begon bij Porticus, waren er al vruchtbare contacten met het CIL (de Franstalige tegenhanger van het IPB), het Europees Lekenforum en uiteraard het IPB zelf. Carine Devogelaere en Josian Caproens waren er de drijvende krachten en samen met hen hebben we een studie opgezet die zou leiden tot het project van 'Levendige Geloofsgemeenschappen'. Dat bracht in kaart welke eigenschappen een geloofsgemeenschap dynamisch en toekomstgericht maken. Daaruit is dan Space for Grace gegroeid, dat Porticus ondersteunt. Het idee dat ingeschreven zit in de genen van het IPB nl. de participatie van het hele volk Gods en de leken als factor van vitalisering en innovatie, is me dus niet onbekend en ik ben het ook heel genegen.

Ik heb een grote appreciatie voor wat het IPB doet. Door de Forumbijeenkomsten, waar kennis wordt gedeeld en dialoog mogelijk is over heel uiteenlopende thema's, is het IPB in mijn ogen een interessante denktank die bijdraagt aan het welzijn van de Kerk in Vlaanderen. Het is ook belangrijk dat deze denktank de dialoog tussen leken en bisschoppen stimuleert. Na het Tweede Vaticaans Concilie was dit soms nog vanuit een 'oppositie' houding, er was toen veel conflict tussen leken en bisschoppen, maar ook theologen en bisschoppen. De oproep van de Paus tot een synodale kerk is meer een oproep naar vruchtbare samenwerking en het IPB is hier een voorbeeld van.

U sprak over de participatie van leken. Heeft u een bepaalde toekomstdroom voor ogen?
Ik denk dat het huidige synodaal proces in de Kerk al een mooie uitdrukking van is van die droom. We zijn één gemeenschap, één volk van God dat samen op weg is. Dat we één zijn, betekent dat er inclusie moet zijn van mensen aan de rand van de samenleving en van de Kerk én dat er een betere participatie moet zijn van priesters, bisschoppen, leken en religieuzen. Het misbruikschandaal is een van de redenen die ons dwingen grondig na te denken over het bestuur en de besluitvorming binnen de Kerk. Dit is wat de *Synodaler Weg* in Duitsland probeert door te denken.

Dat leken vanuit hun competentie daaraan kunnen bijdragen, is in België al een verworven inzicht. Kijk naar de samenstelling van de bisschopsraden: die zijn al veel diverser dan pakweg 20 jaar geleden. Ik zie mijn benoeming als een deeltje van die bredere beweging. Ik vind het moedig dat de bisschoppen gekozen hebben voor een jonge leek als secretaris-generaal. Ik heb na de bekendmaking van mijn benoeming trouwens zeer veel positieve reacties ontvangen uit de hele wereld. Dat illustreert hoe belangrijk mensen dat blijkbaar vinden. Ik zal mijn uiterste best doen om de verwachtingen van al die supporters en uiteraard van de bisschoppen zelf waar te maken.

© Porticus/IPID

IPB transparant

EDITORIAAL

'En vergeet niet voor mij te bidden' Tien jaar Paus Franciscus

13 maart 2013. Jorge Bergoglio, bisschop van Buenos Aires in Argentinië, werd paus Franciscus. Velen onder ons hadden uitgekeken naar de witte rook, na het ontslag van paus Benedictus XVI. En dan verscheen er op het balkon een nog onbekende man. Er werd even gezocht naar zijn naam, naar zijn 'identiteit'. Wie was die jezuïet die verkozen was tot paus? Hij maakte indruk, niet alleen door zijn naamkeuze maar ook door zijn eenvoudige vraag: 'Wil je voor mij bidden?'

Tien jaar pontificaat

Paus Franciscus heeft als geen ander een stempel gedrukt op de werking van het IPB. Sinds 2013 hebben we met een grote regelmaat thema's geagendeerd die verband hielden met zijn denken en doen. In 2013 verscheen de exhortatie 'Evangelii Gaudium': we bespraken ze op het forum van maart 2014. In 2014-2015 volgden we op de voet de ontwikkelingen van de synode over het gezin en in 2016 stonden we stil bij de postsynodale exhortatie 'Amoris Laetitita'. Vervolgens kwamen de jongeren aan de beurt, wat in 2019 leidde tot een inkijk in 'Christus Vivit'. De laatste drie jaar hebben we ons regelmatig verdiept in het thema 'synodaliteit' en sterker nog, we zijn vooral synodaal met elkaar op weg gegaan!

Samen op weg

Enkele weken geleden waren Hilde Pex en ik aanwezig op het congres 'Herders en leken geroepen om samen op weg te gaan.' Aan de conferentie namen ongeveer 200 personen deel, de ene helft leken en de andere helft priesters en bisschoppen uit Oceanië, Zuid-Amerika, Afrika, Europa en Noord- en Midden-Amerika. Het werd een unieke ervaring!

De uitnodiging kwam van het *Dicasterium voor Leken, Gezin en Leven*. De prefect, kardinaal Farrell, lichtte het doel van het congres toe: "Het doel is zowel geestelijken als leken bewust te maken van het verantwoordelijkheidsgevoel dat voort-vloeit uit het doopsel en dat ons allen verbindt. In het gemeenschappelijke gevoel van gewijden en leken is het nog niet normaal geworden om naast elkaar te werken, ieder vanuit zijn charisma en mogelijkheden. Op alle terreinen van het kerkelijk leven zou het een verrijking betekenen als … zij samen zijn en handelen in een geest van gemeenschap en samenwerking." Kardinaal Farrell duidde verder: "Samen-verantwoordelijkheid is precies wat er staat ... Het betekent niet dat leken in de kerk geestelijken moeten worden, en geestelijken in de kerk leken."

Doorheen lezingen en getuigenissen vanuit de hele wereld dachten we samen na over de spanning tussen gewijden en leken, de kansen tot samenwerking, het belang van goede (gezamenlijke) vorming … De gemoedelijke sfeer, de open dialoog en de luisterbereidheid om de diversiteit in de wereldkerk te laten binnenkomen maakte het congres tot een boeiend geheel.

Voor de concrete lezingen verwijzen we graag naar de website: www.laityfamiliylife.va (events 2023).

Met zijn zegen gaan we verder

Paus Franciscus sloot het congres af met een toespraak waarin hij onder meer stelde: "Beste vrienden, ik heb willen wijzen op een ideaal, een inspiratie om ons vooruit te helpen. Hoezeer wens ik dat wij allen deze mooie visie van de Kerk in gedachten en hart koesteren! Een Kerk die gericht is op zending, waar allen hun krachten bundelen en samen het Evangelie verkondigen. Een Kerk waarin wat ons bindt, is dat wij gedoopte christenen zijn, dat wij bij Jezus horen. Een Kerk die gekenmerkt wordt door broederschap tussen leken en herders, omdat allen elke dag zij aan zij werken op elk gebied van het pastorale leven, want zij zijn allen gedoopt. Ik moedig u aan om alles wat u in deze dagen hebt ontvangen in uw Kerken uit te dragen, om samen de vernieuwing van de Kerk en haar missionaire bekering voort te zetten. Vanuit mijn hart zegen ik u allen en uw naasten, en **ik vraag u alstublieft voor mij te bidden**. Dank u."

Christa Damen, voorzitter

IPB-Transparant – Jaargang 26, nr. 3 – maart 2023
Driemaandelijks tijdschrift van het Interdiocesaan Pastoraal Beraad
Guimardstraat 1 – 1040 Brussel – Tel. 02/507 05 87
E-mail ipb@interdio.be – Website www.ipbsite.be
Rek. BE94 7845 8328 8914 – BIC: GKCCBEBB
Verantwoordelijke uitgever: Christa Damen – Afgiftekantoor: Brussel X - P925317

Veertigdagentijd en ramadan in de cultuur van vandaag

Op zaterdag 4 maart 2023 kwam het IPB-Forum bij elkaar om te luisteren en te spreken over vasten in de cultuur van vandaag bij moslims en christenen. Na een boeiende tweespraak tussen mgr. Lode Van Hecke en mevr. Nadia Amar, vrijwilliger in de moskee van Kortrijk, kregen we de mogelijkheid om uit te wisselen in kleine groep. Er was geen plenum zoals we dat gewoon zijn. Omdat de Geest door ons allemaal spreekt, schreven we deze keer niet onze eigen gedachte op, maar de idee van iemand anders die ons wist te raken. In dit artikel specifiëren we eerst de veertigdagentijd en de ramadan elk afzonderlijk en daarna verduidelijken we de gemeenschappelijke ideeën die bisschop Lode en Nadia brachten.

Veertigdagentijd

- De veertigdagentijd bereidt ons fysiek, mentaal en spiritueel voor op het grootste christelijke feest, Pasen.
- Veertig is een symbolisch getal dat verwijst naar de Bijbel. Jezus vastte veertig dagen in de woestijn. Hij is de eerste inspiratiebron voor het vasten. De woestijn is een belangrijk element, het verwijst naar de uittocht uit Egypte in het Exodusverhaal. Net zoals het Volk van Israël naar Egypte trok, gaan wij in de veertigdagentijd op weg naar Pasen.
- Tot aan Vaticanum II was het vasten sterk formalistisch. Wat er wanneer wel of niet gegeten, gedronken en gedaan kon worden, lag vast in gedetailleerde voorschriften. Met het Tweede Vaticaans Concilie werd stevig gesnoeid in die vastenpraktijken. Katholieke gelovigen hebben dus een grotere individuele verantwoordelijkheid gekregen om de veertigdagentijd vorm te geven.
- De nadruk bij het vasten ligt op de voorbereiding op Pasen.

Ramadan

- Ramadan is de negende maand van de islamitische maankalender.
  Het is een zeer heilige maand, de maand waarin de Koran naar de wereld werd gezonden.
- Het vasten is verplicht voor zij die er aan mogen en kunnen deelnemen.
- De ramadan is één van de Vijf Zuilen van de islam.
- Het vasten is bedoeld om de 'godsvrees' te versterken en bewust te blijven van de gaven die God de mensen geeft.
- Vasten is het zich onthouden van (onder andere) eten en drinken van zonsopgang tot zonsondergang. Dit brengt een innerlijke strijd teweeg tussen het hart en het lichaam. Het lichaam zal vragen om voeding en drinken, om ontrouw te zijn aan God. Het hart moet hier tegenin gaan vanuit een onderwerping en liefde voor God.
- Elke dag wordt 1/30ste van de Koran gelezen, het doel is de volledige Koran te lezen tijdens de ramadan. Tijdens deze periode is het ook gebruikelijk om meer in familieverband te leren over het leven van de Profeet of samen te bidden.
- De nadruk wordt gelegd op het vasten als dusdanig.

Gemeenschappelijke ideeën

Een centraal thema in het vasten van de beide religieuze tradities vertrekt vanuit het drieluik 'vasten, bidden en aalmoezen geven'. Vasten gaat steevast over dezelfde elementen: onszelf bepaalde zaken in voeding of drinken ontzeggen zodat we hier bewuster mee kunnen omgaan, ons bewust worden van de vele gaven die we van God mogen ontvangen. Vasten is hierin niet het fysieke 'ontberen' van het lichaam. Het is ons bewust worden dat al wat ons gegeven is, ons lichaam inclusief. in beheer. We zijn er geen eigenaar van en moeten er zorg voor dragen. Dat omvat ook de uitnodiging om bepaalde gedragingen niet te doen, bijvoorbeeld niet roken, niet snoepen, geen vlees eten.

De vasten heeft ook een spiritueel luik. Het is een periode van verdieping van de relatie tussen mezelf en God, een moment van onderwerping in liefde aan Zijn heerlijkheid. Het gebed speelt zowel in de veertigdagentijd als de ramadan een bijzonder cruciale rol. Enerzijds om die relatie uit te diepen, maar anderzijds ook om biddend verbonden te zijn met een gemeenschap. Vasten is niet iets dat je op eentje of voor jezelf doet. Dat is het grote verschil met 'Veertig dagen zonder vlees' of 'Tournee Minerale'. Deze acties kunnen we als 'vasten' zien vanuit een formalistische bril, maar zijn niet voldoende voor een religieus vasten. Daarin gaat het immers niet om jezelf maar om de band met God en de gemeenschap.

Bisschop Lode: "Je kan heel het jaar door vasten, een soort van driehonderdvijfenzestigdagentijd, maar niemand kan dat."

Het delen of aalmoezen geven is voor beide religieuze tradities belangrijk. In de islam is het een van de vijf pijlers. Ook dat aspect van solidariteit is geëvolueerd. Een organisatie als Broederlijk Delen doet niet alleen aan delen en herverdelen, maar ook aan politiek werk en beleidsbeïnvloeding, met het oog op een duurzame wereld zonder ongelijkheid.

Nadia: "Je moet trots zijn op wie je bent, voor wat je staat."

Het vasten wordt in beide tradities als een ideaal gezien dat menselijk niet mogelijk is. Bisschop Lode stelt dat Benedictus in zijn regel stelt dat elke dag eigenlijk een vastendag zou moeten zijn, een 'driehonderdvijfenzestigdagentijd', maar de mens kan dat niet. Hij heeft nood aan reliëf in de tijdsbeleving en het leven. Om die reden is het goed dat er periodes als de ramadan en veertigdagentijd zijn, om ons hiervan bewust te maken. In deze periode kom je jezelf vaak tegen, je merkt dat er dingen anders gaan dan je hoopt of dat er zaken zijn die je prikkelbaar maken. Dat kan ons helpen om onze relatie met God te verdiepen.

Tijdens de tweespraak tussen Bisschop Lode en Nadia Amar wordt er kort uitgeweid naar het onderwijs. Beide zijn het erover eens dat onderwijs een bijzondere rol heeft in het overbrengen van het geloof. Beide zien ook eenzelfde probleem ontstaan: er is vaak geen existentiële terugkoppeling bij de kinderen en jongeren zodat de inhouden niet beklijven. Belangrijk is dat er naast de school ook een open ruimte moet bestaan voor hen om het geloof te beleven en existentieel terug te koppelen naar een bredere gemeenschap en het gezin.

Vasten wordt in beide tradities afgesloten met een groot feest dat idealiter zowel in gemeenschap als individueel wordt gevierd. In gemeenschap gebeurt dat binnen de liturgie en het gezamenlijke gebed, thuis is vooral de familie belangrijk.

De tweespraak tussen bisschop Lode en Nadia Amar liet duidelijk zien hoe dicht de christelijke en moslimtraditie bij elkaar staan. Inhoudelijk zijn de veertigdagentijd en de ramadan als het ware een tweeling. Vasten doen we om onszelf en de Ander tegen te komen. Om ons bewust te zijn van de vele gaven en zegeningen waarvoor we dankbaar mogen zijn in ons leven en onze band met God te verdiepen in liefde.

Na dit interessante gesprek kregen de leden de kans om uit te wisselen in kleine groep. Deze keer werd er hen voor het plenum gevraagd niet hun eigen idee uit de gespreksgroep naar voor te brengen, maar dat van iemand anders. Dit leidde tot een mooie uitwisseling vanuit elkaars gedachtengoed om op die manier de Geest goed te kunnen horen spreken. Een korte impressie vindt u hieronder.

Jobbe Janssen

Uit de gespreksgroepen

- Vasten en ramadan komen vanuit een 'woestijnervaring'. Dat is een zeer krachtig woord vol symboliek: de soms leegte-ervaring in het leven kan zeer verdiepend werken.
- De veertigdagentijd nodigt ons uit om in Zijn wijngaard te werken. Vanuit het doen kunnen we beter begrijpen waarover het gaat! We leren bewuster met zaken om te gaan en worden uitgedaagd tot meer rust
- Vasten/ramadan is training van het hart, leeg maken van ego. Door meer in te gaan op betrokkenheid in plaats van negatief-zijn. Door meer appreciëren waar aan gemeenschaps-vorming wordt gewerkt en God daarin met vreugde vinden.
- We hebben de ramadan terug mogen meemaken. Hoe mooi zou het zijn als we als christenen de veertigdagentijd zouden beleven als "we hebben het weer mogen meemaken". Dit is een heel andere mindset.
- Steun zoeken en vinden bij elkaar om samen de vasten te beleven, alleen lukt dit niet.